

Зорлық-зомбылық көрген жандарға әлеуметтік көмек

Зорлық-зомбылық - жеке тұлғаға қол сұқпаушылық, (тәндік және рухани мағынада) туралы азаматтардың құқын бұзатын бір адамның екінші адамға тәндік немесе психикалық ықпал етуі.

Зорлық зомбылықты тудыратын негізгі факторлар

Әлеуметтік фактор:

- Әлеуметтік-экономикалық жағдайының төмендеуі
- Байлыққа деген құмарлық
- Толық емес отбасындағы тәрбие
- Ішімдік пен анаша

Биологиялық фактор:

- Генетикалық
- Темперамент ерекшеліктері
- Бас бөліктерінің дамуындағы ерекшеліктер
- Ағза себептері

Психологиялық фактор:

- Отбасындағы әлеуметтік-психологиялық жағдай
- Жеке қасиеттері (мінез)
- Мінезін игере алмаушылық
- Бала кезінде махаббат жетіспеушілік.

«Тұрмыстық зорлық-зомбылық
профилактикасы» туралы
Қазақстан Республикасының 2009 жылғы 4
желтоқсандағы N 214-IV Заңы

Осы Заң мемлекеттік органдардың, жергілікті өзін-өзі басқару органдарының, ұйымдардың және Қазақстан Республикасы азаматтарының тұрмыстық зорлық-зомбылық профилактикасы жөніндегі қызметінің құқықтық, экономикалық, әлеуметтік және ұйымдастырушылық негіздерін айқындайды.

Заңда мынадай негізгі ұғымдар пайдаланылады:

1) жәбірленуші - өзіне қатысты тұрмыстық зорлық-зомбылықпен моральдық зардап, дене зардабы және (немесе) мүліктік зиян келтірілді деп ұйғаруға негіз бар жеке адам;

2) отбасы-тұрмыстық қатынастар – ерлі-зайыптылар, бұрынғы ерлі-зайыптылар, бірге тұратын немесе бірге тұрған адамдар, жақын туыстар, ортақ баласы (балалары) бар адамдар арасындағы қатынастар;

3) тұрмыстық зорлық-зомбылық - отбасы-тұрмыстық қатынастар аясында бір адамның басқаға (басқаларға) қатысты дене зардабын және (немесе) психикалық зардап келтіретін немесе келтіру қаупі бар құқыққа қарсы қасақана әрекеті

4) тұрмыстық зорлық-зомбылық профилактикасы —отбасы-тұрмыстық қатынастар аясында адамның және азаматтың конституциялық құқықтарын, бостандықтары мен заңды мүдделерін қорғауға, тұрмыстық зорлық-зомбылықтың алдын алуға және жолын кесуге құқықтық, экономикалық, әлеуметтік және ұйымдастырушылық шаралар кешені;

5) тұрмыстық зорлық-зомбылық профилактикасының субъектілері - тұрмыстық зорлық-зомбылық профилактикасын жүзеге асыратын мемлекеттік органдар, жергілікті өзін-өзі басқару органдары, ұйымдар және Қазақстан Республикасының азаматтары.

Зорлық-зомбылық профилактикасы:

1) заңдылық;

2) адамның және азаматтың құқықтары, бостандықтары мен заңды мүдделері сақталуына кепілдік беру;

3) адамның және азаматтың дене зардабын және (немесе) психикалық зардап шегуіне жол бермеу;

4) отбасын қолдау және сақтау;

5) құпиялылық;

6) өмірлік қиын жағдайда жүрген әрбір адаммен және азаматпен жеке жұмыс жүргізу;

7) тұрмыстық зорлық-зомбылық профилактикасының алдын алу шараларының жазалау шараларынан басымдығы;

8) кешенділік және жүйелілік принциптеріне негізделеді.

Зорлық-зомбылықтың түрлері

1. Тұрмыстық зорлық-зомбылық күш көрсету, психологиялық, сексуалдық және (немесе) экономикалық зорлық-зомбылық түрінде болуы мүмкін.

2. Күш көрсету зорлық-зомбылығы - дене күшін қолданып, денені ауыртып денсаулыққа қасақана зиян келтіру.

3. Психологиялық зорлық-зомбылық - адамның психикасына қасақана әсер ету, оны қорқыту, қорлау, бопсалау немесе құқық бұзушылықтарды немесе өмірге немесе денсаулыққа қауіп төндіретін, сондай-ақ психикалық, дене және жеке басы дамуының бұзылуына әкелетін әрекеттерді жасауға мәжбүрлеу (еріксіз көндіру) арқылы ар-намысы мен абыройын кемсіту.

4. Сексуалдық зорлық-зомбылық - адамның жыныстың тиіспеушілігіне немесе жыныстық еркіндігіне қауіп төндіретін құқыққа қарсы қасақана іс-әрекет, сондай-ақ кәмелетке толмағандарға қатысты сексуалдық сипаттағы іс-әрекеттер.

5. Экономикалық зорлық-зомбылық - адамды заңмен көзделген құқығы бар тұрғын үйінен, тамағынан, киімінен, мүлкінен, қаражатынан қасақана айыру.

Арнаулы әлеуметтік қызметтер

1. Заңда белгіленген тәртіппен өмірлік қиын жағдайда жүрген адам деп танылған жәбірленушіге арнаулы әлеуметтік қызметтер көрсетіледі.

2. Арнаулы әлеуметтік қызметтер арнаулы әлеуметтік қызметтердің кепілдік берілген көлемін және ақылы арнаулы әлеуметтік қызметтерді қамтиды.

3. Арнаулы әлеуметтік қызметтердің кепілдік берілген және кепілдік берілген көлемінен тыс көрсетілетін қосымша көлемін көрсету аудандардың, облыстық маңызы бар қалалардың жергілікті атқарушы органдары шешімдерінің негізінде жүзеге асырылады.

4. Арнаулы әлеуметтік қызметтер көрсету стандарттары, оларды көрсету тәртібі, өмірлік қиын жағдайда жүрген адамның (отбасының) құқықтары мен міндеттері Қазақстан Республикасының арнаулы әлеуметтік қызметтер туралы заңнамасында айқындалады.

Көмек көрсету жөніндегі ұйымдар

1) жәбірленушілерді қабылдауды жүзеге асырады;

2) жәбірленушілерге қажетті психологиялық, педагогикалық, медициналық, заң көмегін көрсетуді ұйымдастырады, қажет болған жағдайда, медициналық көмек көрсету және одан әрі оңалту үшін оларды денсаулық сақтау ұйымдарына жібереді;

3) мүмкіндіктерге қарай жәбірленушілерге уақытша тұратын жер ұсынады;

4) тұрмыстық зорлық-зомбылық жасаған адамдармен психологиялық түзету бағдарламаларын жүргізеді;

5) тұрмыстық зорлық-зомбылық фактілері туралы немесе олардың жасалу қаупі туралы ішкі істер органдарына хабарлайды;

6) тұрмыстық зорлық-зомбылық профилактикасы мәселелері бойынша құқықтық түсіндіру жұмысын жүзеге асырады;

7) тұрмыстық зорлық-зомбылық профилактикасы мәселелері бойынша жеке және заңды тұлғалармен өзара іс-қимыл жасауды жүзеге асырады.

Тұрмыстық зорлық-зомбылықтың жеке профилактикасы шаралары

1. Тұрмыстық зорлық-зомбылықтың жеке профилактикасы шаралары тұрмыстық зорлық-зомбылық жасаған адамның құқықтық санасына және мінез-құлқына жүйелі түрде мақсатты ықпал ету үшін, оның тарапынан жаңа құқық бұзушылықтар жасалуының алдын алу және жәбірленушінің қауіпсіздігін қамтамасыз ету мақсатында қолданылады.

2. Тұрмыстық зорлық-зомбылықтың жеке профилактикасы шаралары:

- 1) профилактикалық әңгімелесу;
- 2) әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттаманы жасау не қорғау нұсқамасын шығару үшін тұрмыстық зорлық-зомбылық жасаған адамды ішкі істер органдарына жеткізу;
- 3) қорғау нұсқамасы;
- 4) әкімшілік ұстау;
- 5) медициналық сипаттағы мәжбүрлеу шаралары;
- 6) құқық бұзушының мінез-құлқына ерекше талаптар белгілеу;
- 7) әкімшілік жаза қолдану;
- 8) ата-ана құқығынан айыру не оны шектеу, бала (ұл, қыз) асырап алудың күшін жою, қорғаншыларды және қамқоршыларды өз міндеттерін орындауынан босату және одан шеттету, баланы патронаттық тәрбиешінің тәрбиесіне беру туралы шартты мерзімінен бұрын бұзу;
- 9) іс жүргізудің мәжбүрлеу шаралары және қылмыстық процесте жәбірленушілердің қауіпсіздік шаралары;
- 10) сот үкімі бойынша қолданылатын шаралар болып табылады.

3. Тұрмыстық зорлық-зомбылықтың жеке профилактикасы шаралары өзіне қатысты қолданылатын адамның жеке ерекшеліктері, ол жасаған құқық бұзушылықтардың қоғамға қауіптілігінің сипаты мен дәрежесі ескеріле отырып айқындалады.

4. Мүдделі адамдар жеке профилактика шараларын қолдану туралы шешімге Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен шағым жасауы мүмкін.

Зорлық-зомбылық көрген жандарға жүргізілетін іс-шаралар.

Тренингке дейінгі кезең

Консультация

Диагностика

Мақсаты:
Пациенттегі
қорқыныш, үрейді
сейілдіру. Нәтижесінде
қоршаған ортаға
бейімделуі.

Зақымдалған мүшені
қалыпқа келтіру.

Тренингке шақыру

Тренинг

Мақсаты: Зорлық-зомбылық жандардың көңіл-күйін көтеру, психологиялық көмек көрсету.

Тренинг барысы:

1. Сәлемдесу
2. Танысу
3. “Қара алақан”
4. “Сөйлемді аяқта”
5. “Қиял әлемі”
6. Қоштасу

